

Werkgroep Begraafcultuur zoekt versterking

Monumentale graven kwetsbaar

De Historische Vereniging is op zoek naar vrijwilligers voor het onderhoud en de restauratie van monumentale graven. Dat is nodig nu de werkgroep Begraafcultuur Texel die zich hiermee bezighoudt door ouderdom en ziekte dreigt te verdwijnen.

De werkgroep bestaat sinds 2009 en publiceerde twee jaar later een inventarisatie van alle oude en bijzondere graven op het eiland. Aanleiding was het verplaatsen van drie zerken van het Texelse weeshuis naar een ander gedeelte van de Algemene Begraafplaats in Den Burg. "Op de stenen stond: Hier ligt begraven... Maar klopt die zin nog wel als je ze verplaatst? Wij vonden van niet", vertelt Maarten 't Hart, die destijds de inventarisatie samen met Piet Bolier, Hans de Ruijter en Jacques Dijt verrichtte.

Er waren meer redenen om zich zorgen te maken. Voor onrust zorgde ook de voorgenomen ruiming van graven van oorlogsslachtoffers. Bij de inventarisatie werden de grafmonumenten van alle Texelse begraafplaatsen beoordeeld op hun historische en geschiedkundige waarde, typische kenmerken en uniciteit. Graven kunnen bijzonder zijn vanwege hun leeftijd, maar bijvoorbeeld ook omdat er bekende personen liggen of omdat ze verband houden met de oorlog of de watersnood. Bij typische kenmerken werd onder meer gelet op symboliek, kenmerkend voor een bepaalde periode. "Zerken met palmbomen en treurwilgen, symbool voor de vergankelijkheid van het leven, worden bijvoorbeeld niet meer gemaakt. Zo verdwijnt een bepaalde cultuur, als je niet oppast. De kerk van Den Hoorn is van 1425, maar de oudste zerk op het kerkhof is er niet ouder dan van rond 1850. Alles van vóór die tijd is weg", constateert 't Hart.

De inventarisatie resulteerde in een lijst van zo'n honderd monumentale graven waarvan de werkgroepsleden vonden dat ze moesten worden beschermd. "Door de graven monumentaal te noemen, zouden ze automatisch worden bewaard, was het idee. Maar de praktijk bleek weerbarstig. Bij een tweede inventarisatie in 2017 bleken er inmiddels twintig te zijn verdwenen", vertelt Ina Schrama, voorzitter van de Historische Vereniging.

De kwetsbaarheid neemt met de jaren toe, constateert ze. "Grafrecht geldt voor twintig jaar en kan daarna steeds voor tien jaar worden verlengd. Hoe ouder ze worden, des te minder de belangstelling die nabestaanden ervoor opbrengen. Dat zie je vooral bij graven van overledenen zonder kinderen. Het grafrecht wordt betaald door neven en nichten. Maar na twintig jaar zijn die vaak overleden en komen hún kinderen voor de keuze te staan. Als zij de overledene amper hebben gekend, valt vaak het besluit niet meer te betalen."

Het voortbestaan hangt daarna af van de beheerder van de begraafplaats. 't Hart: "En die wil er vaak wel vanaf. Ruimte is nu eenmaal schaars. Dat betekent vaak dat zo'n graf wordt geruimd." Schrama: "Wij hebben geen recht van spreken. Het enige dat we kunnen doen is mensen bewust maken van de waarde van zo'n graf."

Toch is de afgelopen jaren wel iets bereikt. De gemeente stelt elk jaar duizend euro beschikbaar voor onderhoud en restauratie. Geen enorm bedrag, maar de werkgroep maakt er dankbaar gebruik van. 't Hart: "We inventariseren elk jaar vier begraafplaatsen. In totaal zijn er negen, maar de nieuwe van Oosterend heeft op dit moment nog geen bijzondere graven. Dat betekent dat elke begraafplaats op

Texel eens in de twee jaar aan de beurt is. Ons werk bestaat, naast het inventariseren, uit schoonmaken en schilderen. We verwijderen ook klimop als dat nodig is. Het lijmen van gescheurde stenen heb ik zelf vroeger ook gedaan, maar dat is erg specialistisch werk, dat we uitbesteden aan begrafenisondernemer Mark Pijper."

Om het onderhoud te blijven doen, zijn nieuwe vrijwilligers nodig. Hun werkzaamheden zijn te overzien. Schrama: "Het grote werk is inmiddels gedaan. Het gaat alleen nog om schoonmaken en schilderen, gemiddeld zes ochtenden per jaar. We zoeken vooral mensen met betrokkenheid en belangstelling voor de geschiedenis. Technische kennis is minder belangrijk. Maarten wil stoppen met dit werk, maar draagt zijn kennis nog wel over en blijft beschikbaar voor advies."

Belangstellenden kunnen contact opnemen via inaschramatexel@gmail.com of op maandag vanaf 14.30 uur binnenlopen op de bibliotheekmiddag van de Historische Vereniging in Tussen de Banke.